

DROGI RODZICU – TO POWINIENES WIEDZIEĆ O ADAPTACJI DZIECKA

DO WARUNKÓW PRZEDSZKOLA

Niniejsza ulotka ma pomóc Państwu w zrozumieniu procesu adaptacji dziecka, który ułatwia przekroczenie progu przedszkola. Adaptacja to proces przystosowania się dziecka do nowych warunków. Zmiana otoczenie bywa trudna nie tylko dla dzieci, trudności adaptacyjne mogą dotyczyć również rodziców. Zarówno dzieci, jak i rodzice mogą odczuwać lęk przed nieznanym. Ten materiał pozwoli Państwu na zrozumienie tego zjawiska, w szczególności ma pomóc w ocenie stopnia gotowości swojego dziecka do edukacji przedszkolnej.

MODELE ZACHOWAŃ ADAPTACYJNYCH U DZIECI

PEŁNA ADAPTACJA (brak wyraźnych oznak trudności adaptacyjnych)

Dziecko względnie łatwo przystosowuje się do przedszkola, bez trudności rozstaje się, potrafi pożegnać się z rodzicem (przyjmuje formułkę pożegnania, np.: pa, pa; miłego dnia; baw się dobrze). W grupie przedszkolnej bez wyraźnego sprzeciwu wykonuje polecenia nauczyciela, chętnie uczestniczy we wszystkich organizowanych przez niego formach pracy, dobrze działa w grupie rówieśniczej, łatwo nawiązuje kontakty. Bawi się samodzielnie lub w grupie (w zależności od etapu rozwojowego). Lubi rozmawiać, słuchać, inicjować niektóre zabawy, względnie radzi sobie w czynnościach samoobsługowych, jest wyraźnie zadowolone z obecności w przedszkolu. Zmiana dotychczasowego otoczenia (dom rodzinny) nie powoduje większych trudności, a pojawiające się minimalne kłopoty adaptacyjne można łatwo dziecku wytłumaczyć, co przyjmuje ze zrozumieniem.

CZĘŚCIOWA ADAPTACJA (pojawiają się przemijające trudności adaptacyjne)

Najczęściej zachowania dziecka wskazują na brak zaufania do nowych osób i sytuacji. Dziecko w początkowym okresie jest nieśmiałe, milczące. Widać wyraźne oznaki przestraszenia (ssanie palca, kurczowe trzymanie maskotki lub innego przedmiotu przypominającego dom, skrajność uczuć – od śmiechu po płacz). Widać jednak, że dziecko stara się przezwyciężyć trudności, jest opanowane i dosyć samodzielne. Poddaje się zabiegom wychowawczym polegającym na nabywaniu odwagi poprzez nagradzanie i stosowanie innych wzmocnień pozytywnych. Gdy minie początkowa nieśmiałość, chętnie uczestniczy w zabawach i zajęciach prowadzonych przez nauczyciela, podejmuje zabawy równoległe lub w małym zespole. Początkowy brak akceptacji przechodzi w stan zadowolenia z uczęszczania do przedszkola.

PRZEJŚCIOWA NIEADAPTACJA (nieadaptacja przemijająca w wolnym tempie)

Ten stan cechuje dziecko o wyjątkowej wrażliwości, które w pierwszych dniach pobytu w przedszkolu płacze i ciągle pyta o mamę. Występują wyraźne somatyczne oznaki trudności adaptacyjnych (pocenie się, torsje, moczenie się, odmawianie jedzenia, picia, bierność, brak zabawy). Stan ten trwa nawet do miesiąca (może trwać dłużej). Stopniowo jednak zanikają trudności, dziecko staje się aktywne, zauważa zabawki, inne dzieci, nawiązuje kontakt z dorosłymi, uczestniczy w zabawach indywidualnych bądź z rówieśnikami. Po jakimś czasie (może to być miesiąc lub dłużej) uczęszczania dziecka do przedszkola trudności adaptacyjne przemijają, dziecko okazuje zadowolenie, reakcja płaczu powraca na krótko po dłuższej nieobecności w przedszkolu (weekend, choroba).

BRAK ADAPTACJI (dziecko o wyraźnych problemach w adaptacji społecznej i emocjonalnej)

Trudności opisane powyżej nie przemijają. Wyraźnie widać, że dziecko nie może ich pokonać pomimo stosowania pozytywnego oddziaływania wychowawczego ze strony przedszkola. Często powodem nieudanej adaptacji dziecka jest niewłaściwe postępowanie przedszkola oraz brak odpowiedniego przygotowania i postępowanie rodziców. Wystąpienie poważnych trudności adaptacyjnych wiąże się ściśle ze sposobem dotychczasowego oddziaływania wychowawczego stosowanego przez rodzinę dziecka. O poważnych trudnościach w adaptacji społecznej może świadczyć takie zachowanie dziecka, jak: niezbyt chętnie wykonywanie poleceń nauczyciela (rodziców), nadpobudliwość psychoruchowa, nieakceptowanie zasad obowiązujących w zbiorowości przedszkolnej (w rodzinie), brak podstawowych nawyków higienicznych, brak stosowania form grzecznościowych, np. dziecko podczas zajęć i zabaw wykonuje wiele zbędnych czynności (wiercenie się, zaczepianie kolegów lub inne zachowania, które skupiają uwagę nauczyciela i rówieśników). Zdarza się, że dziecko (szczególnie starsze) dąży do podporządkowania sobie innych, często popada w konflikty, które rozwiązuje najczęściej przemocą fizyczną. Dziecko jest jednak pewne i zadowolone z siebie, nie zauważa się u niego lęku ani poczucia winy. O trudnościach natury emocjonalnej mogą świadczyć zachowania dziecka polegające na braku akceptacji własnej osoby, braku wiary we własne możliwości, smutek, bierność, labilność uczuć.

Powyższe trudności społeczne i emocjonalne wskazują na brak przystosowania się do warunków edukacji przedszkolnej. Jeżeli mimo zabiegów wychowawczych nie nastąpi poprawa w funkcjonowaniu dziecka w przedszkolu, wówczas konieczne będzie włączenie odpowiedniej terapii psychologiczno-pedagogicznej dziecka. Czasami konieczne jest także doskonalenie kompetencji wychowawczych rodziców i nauczycieli. Pomocne w tym są szkolenia z zakresu skutecznej komunikacji interpersonalnej, np. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców.